

Det Kongelige kommunal- og regionaldepartement
Postboks 8112 Dep

0032 OSLO

Dato: 27.09.2006
Vår ref.: MILEIN
06/04202005
Arkivkode: 010 &00
Deres ref:

MELDING OM VEDTAK

Formannskapet den 26.09.2006, saksnr 0049/06.

MELDING OM POLITISK VEDTAK - UTTALELSE - HØRINGSNOTAT MED FORSLAG TIL ENDRINGER I VALGLOVEN.

De underrettes herved om at det er fattet følgende vedtak:

INNSTILLING:

Lillehammer formannskap oversender uttalelsen til kommunal- og regionaldepartementet.

Vedlagt oversendes uttalelsen i samlet saksframstilling til kommunal- og regionaldepartementet.

Med hilsen

Mildrid Einbu
Mildrid Einbu
Rådgiver

SAMLET SAKSFRAMSTILLING

Arkivsak: 06/04202

ENDRINGER I VALGLOVEN

Saksbehandler: Mildrid Einbu

Arkiv: 010 &00

Saksnr.: Utvalg

Møtedato

0049/06 Formannskapet

26.09.2006

Lillehammer kommune

Saksframlegg

Saksb: Mildrid Einbu

Arkiv: 010 &00 06/04202-002

Dato:
11.09.2006

UTTALELSE - HØRINGSNOTAT MED FORSLAG TIL ENDRINGER I VALGLOVEN.

Vedlegg:

KRD – Høringsnotat av 20.06.2006.

Sammendrag:

Det legges fram forslag til uttalelse - Høringsnotat med forslag til endringer i valgloven.

Bakgrunn:

Kommunal- og regionaldepartementet har i høringsnotat av 20. juni 2006 bedt om innspill til endringer i valgloven. Rådmannen mener det vil være viktig å uttale seg, fordi de foreslåtte endringene vil ha vesentlige konsekvenser for kommuner ved gjennomføring og opptelling av valg.

Fakta:

Det vises til vedlegg fra kommunal- og regionaldepartementet, datert 20.06.2006 med foreslåtte endringer til valgloven.

Punktene taes opp enkeltvis med vurdering og konklusjon.

A. Det foreslås følgende lovendringer:

- 1. Kommunen v/valgstyret sørger for at det blir sendt ut valgkort til alle stemmeberettigede som er manntallsført i kommunen, og som har bostedsadresse innenriks (unntatt Svalbard og Jan Mayen).*

Vurdering:

Lillehammer kommune har benyttet valgkort gjennom mange valg, og har positive erfaringer. Valgkort har mange fordeler, bl.a. følgende:

- gir god informasjon til velgerne
- gir en raskere identifisering av velgeren
- fører til enklere og raskere gjennomføring av forhåndsstemmegivningen
- gir informasjon om stemmekrets og stemmested
- raskere gjenfinning i manntallet på valgtinget
- sikrer færre forkastede stemmer

Konklusjon:

Lillehammer kommune slutter seg til departementets forslag.

2. Forhåndsstemmeperioden skal avsluttes:

innenriks: Siste torsdag før valgdagen

utenriks: Fredag en uke før valgdagen

Vurdering:

Lillehammer kommune mottok 3149 forhåndsstemmer tilhørende egen kommune ved valget i 2005. Til sammen var 716 stemmer avgitt tilhørende andre kommuner. Totalt antall avlagte forhåndsstemmer var 3868 forhåndsstemmer.

Av forhåndsstemmene ble følgende avgitt siste dager før valgdagen:

Tilhørende andre kommuner: fredag 171 - torsdag 87 - onsdag 68 – til sammen 459 siste uke.

Tilhørende egen kommune: fredag 80 - torsdag 194 - onsdag 192 – til sammen 946 siste uke.

Totalt ble det avgitt 251 stemmer fredag før valgdagen.

Noen få stemmer kom i posten tirsdag og onsdag, men det var et fåtall, og kom etter at protokollen var underskrevet tirsdag.

Det var en stor økning i forhåndsstemmegivningen sammenlignet med valget i 2003, da bare 1559 forhåndsstemte tilhørende egen kommune.

Ovennevnte statistikk viser at flere og flere benytter seg av muligheten til å forhåndsstemme ved valg. Med det store antall avlagte stemmer siste uka, og ikke minst siste fredag før valgdagen, vil det være mange velgere som kommer til lukket dør, dersom forslaget fra departementet får gjennomslag. Det vil heller ikke være det beste etter valglovens formål, om å legge forholdene til rette for borgerne slik at de kan velge sine representanter. Med bakgrunn i de få stemmene som kommer etter valgdagen, vil en miste flere stemmer ved å stenge forhåndsstemmingen allerede torsdag, selv om det for kommunens arbeidsbelastning ville være en fordel. Her vil det være hensyn til velgeren som må telle. Som departementet skriver, kan informasjon til velgere, både innenriks og utenriks, samt endringer i valgforskriften om postsendinger, være tilfredsstillende til å beholde fredag før valgdagen til forhåndstemmedag.

Konklusjon:

Lillehammer kommune foreslår å beholde dagens ordning til tidspunkt for forhåndsstemmegivningen både for innenriks og utenriks stemmeberettigede. Lillehammer kommune støtter at det utarbeides forskrifter med retningslinjer som sikrer en hurtigst mulig forsendelse av stemmegivninger.

3. Frist for å søke om å få avgi stemme ved ambulerende stemmemottaking må ikke settes senere enn siste torsdag før valgdagen

Vurdering:

Som ved forhåndsstemmegivningen for øvrig, var det også en økning i antall velgere til ambulerende stemmegivning ved forrige valg. Det er lovpålagt at kommunen skal motta forhåndsstemmer på helse- og sosialinstitusjoner, og Lillehammer kommune har mange institusjoner. Både for kommunen arbeidsmessig, og pga. velgerne siste uka, vil det være hensiktsmessig å beholde også fredag til forhåndsstemming fra institusjonene, også fordi vi har et sykehus i kommunen.

Konklusjon:

Lillehammer kommune støtter ikke forslaget om endring av fristen for å søke om ambulerende stemmegivning.

4. Forhåndsstemmegivningene må være kommet inn til valgstyret innen kl. 20 første tirsdag etter valgdagen

Vurdering:

Lillehammer kommune har ved de to siste valgene benyttet seg av elektronisk telling av stemmene. Med godt teknisk utstyr, programmer, erfaring og gode rutiner, vil telling av stemmer bare gå bedre og bedre, og endelig valgresultat og protokoll vil derved bli raskere ferdig.

Med forslag som framsatt fra departementet med frist tirsdag innen kl. 20, vil dette føre til en forlengelse av når endelig telling kan være ferdig, da alle stemmer må telles elektronisk for å få valgprotokollen korrekt. Mannskap, som i utgangspunktet er hardt presset, må komme tilbake for å telle de siste stemmene, og det endelige valgresultatet vil ikke bli ferdig før etter kl. 20 tirsdag kveld. Valgstyret skal deretter godkjenne valgprotokollen. Dette vil være et tilbakeskritt. Spesielt kan dette få konsekvenser ved kommunevalg, der noen få stemmer kan være avgjørende for det endelige resultatet og mandatfordelingen.

Mange kommuner har også et samarbeid med fylkeskommunene, noe Lillehammer hadde ved forrige valg, og den foreslåtte endringen vil forsinke denne tellingen betydelig.

En ev. endring må vurderes opp mot de få stemmene som kommer etter valgdagen, informasjonsrutiner/forskrift og den ulempen det vil være for kommunen som administrator, tilrettelegger og gjennomføring av valg.

Konklusjon:

Lillehammer kommune støtter ikke forslaget fra departementet om å forskyve fristen for når forhåndsstemmegivningen må være kommet inn til valgstyret.

5. Velger som er ukjent for stemmemottaker, skal legitimere seg. Dersom velgeren ikke har legitimasjon, kan identiteten bekreftes av en annen person over 18 år som legitimerer seg.

Vurdering/konklusjon:

Lillehammer kommune støtter departementets forslag.

6. Foreløpig opptelling skal foretas ved manuell telling av stemmesedlene. Foreløpig opptelling av stemmesedlene kan likevel foregå ved et edb-teknisk system dersom det benyttes et annet system enn ved den endelige opptellingen

7. Kontrolltelling av stemmesedlene pga. avvik mellom foreløpig og endelig opptelling skal foregå manuelt.

Punktene 6 og 7 behandles samlet.

Vurdering:

Som nevnt ovenfor, har Lillehammer kommune benyttet elektronisk telling av både forhåndsstemmer og valgtingsstemmer ved de to siste valgene. Første gangen alene, andre gangen i et samarbeid med Øyer og Gausdal kommuner, samt Oppland fylkeskommune, der vi kontrolltelte alle kommuner i Oppland. Vi har benyttet elektronisk telling både ved foreløpig og endelig telling, og har positive erfaringer med dette. Stemmestyrene har kun ordnet stemmesedlene i bunker etter gitte rutiner, og levert disse til opptellingslokalet. Dette har vi valgt, fordi stemmestyrene ved avvikling av stemmeseddelkonvoluttene, fikk endret sine oppgaver, og derved rutiner ved avvikling av valgtinget. Vi har prioritert at stemmestyrene kunne konsentrere seg om dette, og at opptellingen ble gjort mest mulig effektiv og sikker ved elektronisk telling.

Ved bruk av elektronisk telling, er det viktig at de ansvarlige personer har god kompetanse om bruken av systemet, forståelse av hvordan valgsystemet fungerer, og om sammenhengen mellom de ulike delene av valgsystemet og den praktiske gjennomføringen av valget. Opplæring av tellekorps og utarbeiding av rutiner er i tillegg sentralt for gjennomføring av elektronisk telling. Selve betjeningen av skannerstasjoner og verifisering av stemmesedlene er ikke spesielt komplisert. Antall personer som er involvert i tellingen er betydelig redusert sammenlignet med manuell telling, og muligheten for menneskelige feil er derved betydelig redusert.

Skanner og det elektroniske tellesystemet testes grundig både av leverandør og kommunen før bruk, både i forbindelse med opplæring og ved gjennomføring av prøvevalg.

Ved elektronisk telling skal antall stemmesedler og fordeling av partier (i tillegg til blanke og forkastede stemmegivninger/stemmesedler) sjekkes opp mot avgitte stemmegivninger. Eventuelle tellefeil vil derfor enkelt avdekkes. Ved avvik mellom foreløpig og endelig telling, blir det alltid skannet flere ganger for hele kretsen, til resultatet er trygt og korrekt.

Elektronisk telling vil alltid registrere riktig parti. Ved manuell telling kan sedler bli lagt i feil bunke, noe som ikke alltid vil være like lett å oppdage om natten og under stort tidspres. Likeledes er elektronisk telling et uvurderlig redskap ved registrering av rettinger på den enkelte kandidat. Ved manuell telling og registrering, vil menneskelige feil være vesentlig større.

Bruk av to valgsystemer vil kreve mer utstyr og ressurser, både menneskelige, tid og kostnader. Dessuten vil ressurser til opplæring bli tidkrevende. For kommuner er det viktig å være effektive og bruke minst mulig ressurser, samtidig som kvaliteten skal være god, sikker og ihht. gjeldende lovverk. Kommunene bruker allerede mye ressurser ved gjennomføring av valg, og etter effektivisering og omorganisering, vil det være vanskeligere å frigjøre personell for opplæring og gjennomføring av valg for denne perioden. Alternativet med bruk av to elektroniske systemer vil være uaktuelt for vår kommune.

Departementets forslag om at det skal foretas en manuell telling dersom det framkommer avvik mellom foreløpig og endelig telling, er etter vår oppfatning unødvendig. Bare når det foreligger mistanke om systemfeil eller avvik av vesentlig betydning, og som kan ha innvirkning på valgresultatet, og som tilsier at det må foretaes en manuell telling. Dette vil derimot være opp til valgstyret å vurdere i hvert enkelt tilfelle. Ved en manuell telling vil kommunen til enhver tid måtte ha mannskap i beredskap, tilsvarende den største kretsen i kommunen. Dette vil være unødig bruk av menneskelige ressurser, og som vil være arbeidskrevende og vanskelig å ha tilgjengelig til enhver tid utover valgnatten.

Lillehammer kommune stiller seg positivt til at det etableres et nasjonalt godkjennings- og sertifiseringssystem for systemer for elektronisk telling av stemmesedler. I tillegg vil vi foreslå at dette senteret tilføres godkjenning av papirkvalitet på stemmesedlene, da dette er medvirkende til en sikker og minst mulig støvfri elektronisk opptelling. Dette senteret vil lette den enkelte kommunes jobb, spare ressurser og samtidig være en pådriver for å heve kvaliteten på systemer og papir.

Departementet uttrykker at manuell telling er mer tidkrevende enn elektronisk telling, men av hensyn til et korrekt valgresultat må dette tillegges større vekt. Lillehammer kommune stiller seg uforstående til denne påstanden. Vårt samfunn er avhengig databaserte programmer i all saksbehandling, fra barnevernssaker til byggesaksbehandling, samt innenfor bankvesenet. Det er uforståelig hvorfor ikke programvare for valg og elektronisk telling skal ha den samme utvikling. Det samme gjelder for pc'er og skannere. Avgjørende for den elektroniske tellingen er gode rutiner i alle ledd, i tillegg til kompetanse for administrativt mannskap og opplæring av operatører på hver enkelt stasjon. Når disse vilkår er oppfylt, vil en ha god kontroll på den elektroniske tellingen i tellelokalet, og stemmestyrene kan konsentrere seg om å avvikle valgtinget etter gjeldende lovverk. Dessuten gir elektronisk telling raskt, sikkert og riktige registreringer av avlagte stemmegivninger, valgprotokoll og statistikker.

Lillehammer kommune har utprøvd teknikken ved to valg, og det vil være et stort tilbakeskritt om det skulle lovfestes at det skulle foretaes manuell telling. Det vil være å gå tilbake i utvikling og effektivitet, samtidig som det vil kreve mer ressurser og derved kostnader.

Fra Kommunaldepartementets rapport "Elektronisk stemmegivning – utfordringer og muligheter", som er ute på høring, siteres:

"En videre utvikling av teknologiske løsninger vil for kommunene bidra til å forenkle og effektivisere de omfattende manuelle prosedyrene valget i dag består av og redusere de manuelle feilkildene. Teknologien vil også kunne bidra til at man får til et valgoppgjør som er raskere tilgjengelig, med økt presisjonsnivå."

Dette er Lillehammer kommune enig i, og stiller seg uforstående til forslagene fra departementet.

Konklusjon:

Lillehammer kommune støtter ikke departementets forslag med krav om manuell gjennomføring av foreløpig telling, alternativt bruk av to ulike systemer for elektronisk telling eller krav til manuell telling når det avdekkes misforhold mellom manuell og elektronisk telling.

Lillehammer kommune er enig i at det bør opprettes et nasjonalt godkjennings- og sertifiseringssystem for elektronisk telling av stemmesedler, samt godkjenning av papirkvaliteten på stemmesedlene.

8. Foreløpig opptelling av stemmesedler avgitt på forhånd kan starte søndag før valgdagen.

Vurdering/konklusjon:

Lillehammer kommune slutter seg til departementets forslag.

B. Andre temaer:

1. Skjæringsdatoen for manntallet:

Problemstilling: Kan skjæringsdatoen forskyves fra 31. mai til 30. juni i valgåret uten at dette vil gjøre det vanskelig å sende ut valgkort?

Vurdering:

Lillehammer kommune slutter seg til departementets forslag. Det er bekreftet fra leverandør at endringen vil ikke medføre problemer ved utsendelse av valgkort.

2. Valg og politiske meningsmålinger:

Problemstilling: Bør det innføres restriksjoner når det gjelder medienes adgang til å publisere meningsmålinger de siste dagene før valgdagen?

Uttalelse:

Innføring av restriksjoner om medienes adgang til å publisere meningsmålinger de siste dagene før valgdagen, vil være både et politisk spørsmål og i forhold til demokrati og ytringsfrihet. Det bør ikke lovfestes noe som går på restriksjoner vedr. disse forhold.

UTTALELSE/KONKLUSJON:

Departementets forslag til endringer i valgloven inneholder betydelige praktiske konsekvenser for kommunene ved gjennomføringen av valg. Enkelte av forslagene medfører betydelige tilbakeskritt for innhenting av gevinster ved bruk av elektroniske opptellingssystemer. Rådmannen mener at en i dagens samfunn ikke kommer utenom bruk av elektroniske hjelpemidler, og at disse bidrar til korrekt og effektiv gjennomføring av valg.

Forslagene om endrede frister for forhåndsstemmegivningen, må veies opp mot hensynet til flest antall velgere, redusering av antall forkastede stemmegivninger, hensynet til raskt valgoppgjør og effektiv gjennomføring av valget, samt formålsparagrafen i valgloven om å legge forholdene best mulig til rette for borgerne.

Rådmannen legger saken fram med slikt forslag til

I N N S T I L L I N G :

Lillehammer formannskap oversender uttalelsen til kommunal- og regionaldepartementet.

Lillehammer, 12. september 2006.

Annar Skrefsrud
Rådmann

Mildrid Einbu

Formannskapets behandling i møte 26.09.2006 sak 0049/06:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets vedtak:
I N N S T I L L I N G :

Lillehammer formannskap oversender uttalelsen til kommunal- og regionaldepartementet.